

MARKKINAOIKEUS

PÄÄTÖS

Nro 293/18

23.5.2018

Dnro 2017/257

HAKIJA

M.I.C.M. Mircom International Content Management & Consulting Limited

ASIAAN OSALLINEN Elisa Oyj

ASIA

Teleliittymän haltijan yhteystietojen saaminen tekijänoikeuslain 60 a §:n nojalla

ASIAN KÄSITTELY MARKKINAOIKEUDESSA

Hakemus

M.I.C.M. Mircom International Content Management & Consulting Limited (jäljempänä myös hakija) on 27.3.2017 markkinaoikeuteen saapuneessa hakemuksessaan ja 21.8.2017 saapuneessa hakemuksen täydennyksessään vaatinut, että markkinaoikeus määrää Elisa Oyj:n antamaan käyttäjien yhteystiedot sille kuuluvista, hakemuksen liitteestä ilmenevistä teleliittymistä liitteessä mainittuina aikoina.

Käyttäjän yhteystiedoilla tarkoitetaan kaikkea sitä tietoa, mitä Elisa Oyj:llä on liittymän käyttäjästä mukaan lukien kaikki liittymän tilaajan tiedot. Hakemus koskee vain ei-viranomaiskäyttöön tarkoitettuja tietoja, joita teleyritys säilyttää omaan käyttöönsä.

Hakija on havainnut, että hakemuksen liitteessä yksilöidyistä internetliittymistä on ilman sen lupaa saatettu yleisön saataviin BitTorrent-vertaisverkossa elokuvateoksia, joiden tekijänoikeudet kuuluvat sille. Internetliittymistä on saatettu yleisön saataviin tekijänoikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman hakijan suostumusta loukaten näin sen tekijänoikeutta. Hakemus koskee liittymien yhteystietojen luovuttamista vain Euroopan talousalueella tapahtuvaa käyttöä varten. Hakija on sitoutunut olemaan luovuttamatta henkilötietoja Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

Hakija on kiinnittynyt sen teoksia jakaviin parviin vertaisverkossa valvontaohjelmalla, joka kirjaa lokitiedostoihin olennaiset tiedot kustakin parveen kiinnittyneestä IP-osoitteesta. Hakija on tehnyt koelatauksen kunkin IP-osoitteen kohdalta varmistaen, että nämä todella ovat sallineet lataamiensa teosten edelleen jakamisen. Koelatauksen tulosta on myös

verrattu hakijan teoksiin, millä on varmistettu, että tiedoston jakaminen on loukannut hakijan tekijänoikeutta.

Hakemuksen liitteenä olevassa taulukossa todettu kokonaisyleisö on määritelty laskemalla kaikki tarkastelujakson eli saman päivän aikana havaitut eri IP-osoitteet yhteen. Jokaisen jakajan osalta yhteenlaskettu yleisö on ollut sadoista tuhansiin käyttäjiin. Kokonaisyleisö on ollut merkittävän suuri myös pieneen parveen yhdistyneiden jakajien osalta, ja tapauksen olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen merkittävyyskynnys on näidenkin osalta täyttynyt.

BitTorrentin osalta oikeuskäytännössä on kiinnitetty huomiota parven käyttäjien määrään merkittävyyskynnystä arvioitaessa. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon muut merkittävyyteen vaikuttavat seikat, kuten jakelun eli todetun yleisön kokonaismäärä, koska suosittua teosta on usein jaettu useassa parvessa. Rinnakkaiset parvet eivät ole suoraan yhteydessä toisiinsa, mutta yksittäisen jakelijan kannalta on sattumanvaraista, mihin parveen liittyy eniten käyttäjiä. Näin ollen todetulle yleisön kokonaismäärälle on annettava painoa merkittävyyskynnystä arvioitaessa.

Tekijänoikeuslain 60 a §:ssä tarkoitettu merkittävyyskynnys täyttyy ottaen myös huomioon BitTorrent-tekniikan tehokkuuden tiedostojen jakamisessa ja sen, ettei jakamisen kohderyhmää ole etukäteen yksilöllisesti määrätty, vaan vastaanottajamäärä on ollut maailmanlaajuisesti rajoittamaton ja avoin. Yksittäisen käyttäjän kannalta on ollut sattumanvaraista, mihin parveen liittyy eniten käyttäjiä. Siksi tietojen luovuttaminen myös kokonaisyleisöltään vähäisimpien IP-osoitteiden osalta on välttämätöntä.

BitTorrent-toimintaperiaatteen mukaisesti vaikka käyttäjä olisikin keskeyttänyt teoksen jakamisen, hän on osallistunut siihen, että koko parvi on voinut jatkaa toimintaansa ja kasvattaa kokonaiskäyttäjämääräänsä merkittävästi. Kunkin käyttäjän jakama teos jatkaa monistumistaan kyseisessä parvessa, vaikka käyttäjä itse olisikin keskeyttänyt jakamisen. Täten kukin IP-osoitteen haltija vastaa loukkaavan aineiston jakamisesta loukkauksen toteamishetkestä alkaen. BitTorrent-parven toimintaan osallistuneen on oikeuskäytännössä katsottu olleen rikosoikeudellisessa vastuussa myös myöhemmistä parvessa tehdyistä loukkauksista, vaikka käyttäjä ei olisi aktiivisesti osallistunut niihin. Periaate on analogisesti sovellettavissa myös tässä asiassa.

Markkinaoikeuden 12.6.2017 antamassa päätöksessä numero 333/17 ei ole otettu asianmukaisesti huomioon hakijan perusoikeuksia, eivätkä kyseisessä ratkaisussa esitetyt kriteerit niin sanotulle merkittävyyskynnyselle ole perusteltuja.

Mainitun ratkaisun antamisen jälkeen toimitetun täydennyksen liitteen sarakkeessa ”Teoksen koepalat” on listattu lukumäärittäin koepalat, joiden

avulla tekijänoikeusloukkaus on varmistettu. Yhteydenotto vertaisverkossa toimivaan liittymään voi tapahtua kahdella eri tavalla. Joko valvontaohjelma ottaa yhteyden internetliittymään ja sitä kautta BitTorrent-ohjelmaan tai liittymän kautta toimiva BitTorrent-ohjelma ottaa aktiivisesti yhteyden valvontaohjelmaan, jotta teoksen jakamisprosessi aloitettaisiin. Yksi yhteys kestää yleensä 30 sekunnista useisiin minuutteihin. Useampi havainto yhteydestä viittaa siihen, että liittymästä on jatkuvasti kyetty lataamaan koepaloja. Jos liittymästä saadaan hyvin paljon koepaloja, liittymässä käytetty vertaisverkko-ohjelma jatkuvasti jakaa tiedostoa.

Sarakkeessa ”Tarkastetut teokset” on lukumäärä tiedostoista, joita on saatettu yleisön saataviin ja joiden on koepalojen avulla havaittu loukkaavan hakijan tekijänoikeutta. Tässä sarakkeessa ei ole merkitty tiedostoja, jotka eivät teknisten havaintojen ja tarkistusten mukaan ole yhteydessä kulloinkin kyseessä olevaan IP-osoitteeseen.

Sarakkeeseen ”Kaikki koepalat” on listattu koepalojen määrä, joka tarkoittaa kaikkia tarkastettuja teoksia koskevia tiedostoja. Nämä tiedostot on tarkistettu, ja niiden on havaittu loukkaavan tekijänoikeutta.

Sarakkeen ”DHT-havainnot” tiedot osoittavat muiden teosten/parvien määrän, joissa IP-osoitteesta on havaittu tehdyn jakamista. DHT-havainnoista ei ole tehty koelatausta. DHT-ohjelmassa yksi tiedosto kirjataan kerran vuorokaudessa. DHT-protokolla ei erottele erillisiksi teoksiksi niin sanottuja Torrent-paketteja, joiden avulla välitetään monta teosta yhtä aikaa.

Sarake ”Aika” tarkoittaa niiden vuorokausien lukumäärää, joiden aikana liittymästä on tarjottu tekijänoikeutta loukkaavia tai sellaiseksi epäiltyjä tiedostoja BitTorrent-verkossa. Lukumääriin sisältyvät vain tiedot, joissa toiminta on ollut yhtenevää teknisesti ja ajallisesti.

Edellä todettu hakemuksen täydennys osoittaa, että jakamista on tapahtunut toistuvasti tai pidemmän aikaa. Myös pienemmät luvut osoittavat merkittävää tekijänoikeuden loukkaamista, koska vertaisverkossa tiedostojen levittäminen on nopeaa ja tehokasta. Vaikka käyttäjä olisikin keskeyttänyt teoksen jakamisen, hän on osallistunut siihen, että koko parvi on voinut jatkaa toimintaansa ja kasvattaa kokonaiskäyttäjämääräänsä merkittävästi. Kunkin käyttäjän jakama teos jatkaa monistumistaan ja tuottaa merkittävää vahinkoa oikeudenomistajille. Loukkaukset täyttävät niin sanotun merkittävyyskynnyksen.

Edellä mainituilla ja hakemuksesta 27.3.2017 ja hakemuksen täydennyksestä 21.8.2017 tarkemmin ilmenevillä perusteilla Elisa Oyj on määrättävä antamaan hakemuksessa tarkoitetut yhteystiedot.

Asiaan osallisen lausuma

Elisa Oyj on lausumissaan 27.4.2017, 29.6.2017 ja 18.9.2017 pyytänyt markkinaoikeutta arvioimaan huolellisesti tekijänoikeuslain 60 a §:n niin sanotun merkittävyyskynnysen ja sitä koskevan todistelun sekä muiden edellytysten täyttymisen. Markkinaoikeus on 12.6.2017 antamallaan päätöksellä numero 333/17 olennaisesti korottanut merkittävyyskynnystä aiempaan ratkaisukäytäntöön nähden. Merkittävyyskynnystä on tulkittava myös EU-oikeuskäytännön valossa, ja henkilötietojen suojaa koskevia poikkeuksia ja rajoituksia on tulkittava suppeasti. Merkittävyyskynnysen ylittymistä on arvioitava jokaisen hakemuksessa yksilöidyn teleliittymän kohdalta erikseen, eikä Bittorrent-vertaisverkon käyttäminen voi sellaisenaan täyttää kyseistä edellytystä.

Hakijan toimittama täydennetty aineisto on sen itsensä laatima Excel-tiedosto, johon hakijan mukaan sisältyvät tiedot valvontaohjelman lokitiedoista ja tilastointijärjestelmän avulla tehdyistä havainnoista. Hakija ei ole eritellyt merkittävyyskynnysen täyttymistä jokaisesta havainnosta. Hakija ei ole myöskään selvittänyt, millä perusteella se on katsonut tietystä IP-osoitteesta jaetun tekijänoikeutta väitetysti loukkaavia tai loukkaavaksi epäiltyjä tiedostoja teknisesti ja ajallisesti yhtenevällä tavalla. Havainnot ovat voineet kohdistua esimerkiksi useampaan liittymään, joiden käytössä sama IP-osoite on eri ajanhetkinä ollut. Etenkin ”teoksen koepalojen” määrän jäädessä vähäiseksi myös havaintoja teoksen yleisön saataviin saattamisesta on tehty vain lyhyeltä ajalta. Havainnoista ei ole myöskään esitetty tarkempaa selvitystä. Selvityksen sarakkeesta ”Aika” ei voi päätellä, ovatko havainnot olleet ajallisesti yhteydessä toisiinsa vai ainoastaan pidemmälle ajanjaksolle jakautuvia. Sarake on myös voinut sisältää muita kuin hakemuksessa yksilöidyn teoksen jakamista. Muut hakemuksessa esitetyt sarakkeet eivät sellaisenaan enemmälti selvitä väitettyä loukkausta. Edellytykset yleisön saataviin saattamisen merkittävydestä ovat jääneet kaikkien havaintojen osalta näyttämättä.

Elisa Oyj on myös lausumassaan 18.9.2017 ja sen täydennyksessä 2.10.2017 vaatinut, että ainakin mikäli markkinaoikeus hylkää hakijan tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaisen hakemuksen yhteystietojen luovuttamiseksi, turvaamistoimimääräys tulee kumota tai poistaa kokonaisuudessaan tarpeettomana. Mikäli markkinaoikeus hylkää pääasiaa koskevan hakemuksen, markkinaoikeuden tulee velvoittaa hakija korvaamaan Elisa Oyj:n oikeudenkäyntikulut 652,17 eurolla ja asianosaiskulut 705,99 eurolla, molemmat määrät viivästyskorkoineen. Kyseiset kulut ovat aiheutuneet turvaamistoimivaatimukseen vastaamisesta.

Elisa Oyj on vielä pyytänyt, että mikäli markkinaoikeus määrää sen luovuttamaan yhteystietoja, markkinaoikeuden tulee vahvistaa, että hakija on velvollinen korvaamaan Elisa Oyj:lle tekijänoikeuslain 60 a §:n 3 momentin mukaisesti kaikki mahdollisen tietojen

luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta aiheutuvat kulut ja kustannukset tiettyjen vähimmäisveloitusten mukaisesti.

Hakijan lausuma

Hakija ei ole sille varatusta tilaisuudesta huolimatta lausunut asiaan osallisen oikeudenkäyntikuluvaatimuksen johdosta.

ASIAKIRJATODISTELU

M.I.C.M. Mircom International Content Management & Consulting Limited

1. Suomeksi käännetty ote valvontaohjelman lokitiedostosta
2. Teosten kannet
3. Tuottajien sopimukset M.I.C.M. Mircom International Content Management & Consulting Limited:in kanssa (salassa pidettäviä)
4. EA Distribution Inc:n ”Fictitious Business Name Statement” (Elegant Angel)
5. SBO Pictures Inc:n ”Fictitious Business Name Statement” (Wicked Pictures)
6. Suomeksi käännetty uusi ote valvontaohjelman lokitiedostosta
7. Svean hovioikeuden päätös 31.8.2015

MARKKINAOIKEUDEN RATKAISU

Pääasiaratkaisun perustelut

Hakijan oikeudet

M.I.C.M. Mircom International Content Management & Consulting Limited:lle on sen ilmoituksen mukaan sopimuksin siirtynyt kysymyksessä olevien elokuvateosten oikeudet siten, että sillä on oikeus esittää asiassa tekijänoikeuslakiin perustuvia vaatimuksia.

Tekijänoikeuslain 63 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan lain tekijänoikeutta koskevia säännöksiä sovelletaan elokuvateokseen, jonka tuottajan päätoimipaikka tai vakinainen asuinpaikka on Suomessa. Tässä tapauksessa kysymys on hakijan ilmoituksen mukaan elokuvista, joiden tuottajien kotipaikka on Yhdysvalloissa. Yhdysvallat ja Suomi ovat liittyneet Bernin yleissopimukseen taiteellisten ja kirjallisten teosten suojaamisesta (SopS 79/1986, jäljempänä Bernin sopimus).

Bernin sopimuksen 4 artiklan a kohdan mukaan yleissopimuksen mukaista suojaa sovelletaan sellaisten elokuvateosten tekijöihin, joiden valmistajan päätoimipaikka tai vakinainen asuinpaikka on liittomaassa.

Bernin sopimuksen 5 artiklassa on määräykset kansallisesta kohtelusta. Artiklan 1 kohdan mukaan tekijöillä on sopimuksessa suojattujen teostensa osalta muissa liittomaissa kuin teoksen alkuperämaassa ne oikeudet, jotka niiden maiden asianomaisissa laeissa nyt tai vastedes myönnetään niiden omille kansalaisille, samoin kuin tässä yleissopimuksessa erityisesti myönnetyt oikeudet.

Bernin sopimuksen 14 bis artiklan 2 a kohdan mukaan se, kenelle elokuvateoksen tekijänoikeus kuuluu, määräytyy sen maan lainsäädännön mukaan, jossa suojaa vaaditaan.

Tekijänoikeuslain 7 §:n 1 momentin mukaan tekijänä pidetään, jolle näytetään toisin olevan, sitä, jonka nimi taikka yleisesti tunnettu salanimi tai nimimerkki yleiseen tapaan pannaan teoksen kappaleeseen tai ilmaistaan saatettaessa teos yleisön saataviin.

Hakija on asiavaltuutensa osoittaakseen toimittanut markkinaoikeudelle teosten kannet ja lisenssisopimukset, joista käy ilmi muun ohella, että hakijalla on oikeus ryhtyä toimiin teoksiin kohdistuvien oikeudenloukkausten johdosta.

Edellä mainituilla perusteilla markkinaoikeus katsoo, että hakijalla on asiavaltuus asiassa ja oikeus esittää tekijänoikeuslakiin perustuvia vaatimuksia hakemuksen kohteena olevista teoksista.

Yhteystietojen luovuttamista koskevat oikeudelliset lähtökohdat

Tekijänoikeuslain 60 a §:n 1 momentin mukaan tekijällä tai hänen edustajallaan on oikeus tuomioistuimen määräyksellä salassapitosäännösten estämättä yksittäistapauksessa saada lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjältä taikka muulta välittäjänä toimivalta palvelun tarjoajalta yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, josta tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatetaan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijän suostumusta. Tiedot tulee antaa ilman aiheetonta viivytystä. Tietojen luovuttamista koskevan asian käsittelyssä noudatetaan oikeudenkäymiskaaren 8 lukua. Tuomioistuin voi määrätä yhteystietojen turvaamisesta noudattaen oikeudenkäymiskaaren 7 lukua.

Hallituksen esityksestä (HE 28/2004 vp) antamassaan lausunnossa eduskunnan lakivaliokunta on ehdotettujen tekijänoikeutta loukkaavan aineiston saannin estämistä koskevien tekijänoikeuslain 60 a–60 d §:n osalta todennut yleisinä lähtökohtina muun ohella (LaVL 5/2005 vp s. 8), että laittoman toiminnan estämiseksi tulee olla käytettävissä riittävät keinot. Ensisijaisesti näiden keinojen tulee kohdistua siihen henkilöön, jonka väitetään saattavan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijän suostumusta. Sekä viestinnän vapauden turvaamisen näkökulmasta yleensä, että väitetyn loukkaajan oikeusturvan kannalta erityisesti on tärkeää, että tällaisille viestinnän harjoittamiseen puuttuville toimille asetetaan riittävät edellytykset ja että asiassa

noudatettava menettely sisältää takeet kaikkien osapuolten oikeuksien huomioon ottamisesta.

Lakivaliokunta on edellä mainitussa lausunnossaan ehdotetun 60 a §:n osalta todennut (s. 8–9), että koska tietoja ei luovuteta viranomaiselle vaan suoraan toiselle yksityiselle, säännös sisältää myös luovuttamisvelvollisuutta rajaavan edellytyksen. Tietoja voidaan luovuttaa vain sellaisen liittymän osalta, josta tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatetaan yleisön saataviin tekijänoikeutta loukkaavaa aineistoa.

Lakivaliokunta on edellä mainitussa lausunnossaan myös todennut (s. 9), että viime kädessä tuomioistuimen tehtävänä on valvoa, että aineiston yleisön saataville saattaminen laajuudeltaan ylittää tämän merkittävyyskynnyksen. Jos tämä kriteeri ei täyty, tekijällä tai hänen edustajallaan on aina mahdollisuus kääntyä asiassa poliisin puoleen. Lisäksi lakivaliokunta on todennut, että säännöksessä tarkoitettu korvausvelvollisuus on oletettavasti samalla omiaan suuntaamaan pykälässä tarkoitettuja tietojen luovuttamispyyntöjä tekijänoikeuden suojan toteuttamisen kannalta merkityksellisiin tapauksiin.

Tekijänoikeuslain 60 a §:n säännös liittyy tekijänoikeuslain muutokseen, jolla on saatettu kansallisesti voimaan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY. Mainitun direktiivin 8 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että oikeudenhaltijoilla on mahdollisuus hakea kieltoa tai määräystä sellaisia välittäjiä vastaan, joiden palveluita kolmas osapuoli käyttää tekijänoikeuden tai lähioikeuden rikkomiseen. Tekijänoikeuslain muuttamiseen johtaneessa edellä mainitussa hallituksen esityksessä (HE 28/2004 vp) ei ehdotettu erillistä tietojen luovuttamista koskevaa säännöstä, vaan tekijänoikeuslain 60 a § lisättiin lakivaliokunnan aloitteesta lakiin erillisen sääntelyn tarpeen tultua esiin lainsäädäntöprosessin aikana. Lakivaliokunta kuitenkin painotti edellä mainitussa lausunnossaan (s. 8), että säännöstä on syytä tarkastella uudelleen, kun saatetaan kansallisesti voimaan teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY. Säännöstä ei kuitenkaan tuossa yhteydessä tarkasteltu uudestaan eikä säännökseen ole tehty tältä osin muutoksia.

Euroopan unionin tuomioistuin on ratkaisuihissaan arvioinut sitä, kuinka edellä mainittuja direktiivejä sekä henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) on tulkittava arvioitaessa tunnistamistietojen luovuttamista koskevia edellytyksiä siviiliprosessia varten (muun muassa tuomio 29.1.2008, Promusicae, C-275/06, EU:C:2008:54 ja tuomio 19.4.2012, Bonnier Audio ym., C-461/10, EU:C:2012:219).

Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin viestinnän luottamuksellisuutta koskevan 5 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on kansallisella lainsäädännöllä varmistettava yleisen viestintäverkon ja yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen välityksellä tapahtuvan viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuus. Mainitun direktiivin 6 artiklassa säädetään tilaajia ja käyttäjiä koskevien liikennetietojen käsittelystä.

Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 15 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että jäsenvaltiot voivat toteuttaa lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joilla rajoitetaan muun ohella mainitun direktiivin 5 ja 6 artiklassa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien soveltamisalaa, jos tällaiset rajoitukset ovat välttämättömiä, asianmukaisia ja oikeasuhteisia tiettyjen säädettyjen päämäärien toteuttamiseksi ja edellyttäen, että toimenpiteet ovat unionin oikeuden yleisten periaatteiden kuten perusoikeuksien mukaisia.

Unionin tuomioistuin on katsonut, ettei sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 15 artiklan 1 kohdassa suljeta pois jäsenvaltioiden mahdollisuutta säätää velvollisuudesta paljastaa henkilötietoja siviiliprosessin yhteydessä, mutta siinä ei myöskään aseteta näille valtioille velvollisuutta säätää tällaista velvollisuutta (ks. em. tuomio *Promusicae*, C-275/06, 54–55 kohta ja em. tuomio *Bonnier Audio ym.*, C-461/10, 54–55 kohta). Myöskään muut edellä mainitut direktiivit tai kansainväliset sopimukset eivät sisällä tällaista velvollisuutta (ks. em. tuomio *Promusicae*, 57–60 kohta ja em. tuomio *Bonnier Audio ym.*, 55 kohta). Jäsenvaltioiden viranomaisten ja tuomioistuinten on tällaisia toimenpiteitä täytäntöön pannessaan tulkittava kansallista oikeuttaan mainittujen direktiivien mukaisesti tavalla, jolla voidaan varmistaa unionin oikeusjärjestyksessä suojattujen eri perusoikeuksien välinen tasapaino sekä yleisten oikeusperiaatteiden, kuten suhteellisuusperiaatteen noudattaminen (ks. em. tuomio *Promusicae*, 68 ja 70 kohta ja em. tuomio *Bonnier Audio ym.*, 59–61 kohta).

Unionin tuomioistuin on sittemmin liikennetietojen säilyttämistä koskevassa ratkaisussaan todennut, että koska jäsenvaltiot voivat sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 15 artiklan 1 kohdan nojalla rajoittaa viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuuden varmistamista koskevan lähtökohtaisen velvollisuuden ulottuvuutta, sitä on unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kuitenkin tulkittava suppeasti (tuomio 21.12.2016, *Tele2 Sverige ja Watson ym.*, C-203/15 ja C-698/15, EU:C:2016:970, 89 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

Unionin tuomioistuin on viimeksi mainitun ratkaisunsa perusteluissa viitannut sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 15 artiklan 1 kohtaan ja siihen, että jäsenvaltiot voivat toteuttaa viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuuden periaatteesta poikkeavan toimenpiteen, jos se on välttämätön, asianmukainen ja oikeasuhteinen demokraattisen yhteiskunnan toimenpide tässä säännöksessä ilmaistuihin tavoitteisiin nähden. Tuomioistuin on todennut edelleen, että mainitun

direktiivin johdanto-osan 11 perustelukappaleessa täsmennetään, että tällaisen toimenpiteen on ”ehdottomasti” oltava oikeassa suhteessa sen tarkoitukseen nähden (em. tuomion 95 kohta). Tuomioistuin on vielä todennut, että suhteellisuusperiaatteen noudattaminen perustuu myös unionin tuomioistuimen vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan yksityiselämän kunnioitusta koskevan perusoikeuden suoja unionin tasolla edellyttää, että henkilötietojen suoja koskevat poikkeukset ja rajoitukset on toteutettava täysin välttämättömän rajoissa (em. tuomion 96 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

Markkinaoikeus toteaa, että edellä todetuista ratkaisusta ilmenevällä tavalla yhteystietojen luovuttaminen siviiliprosessissa on mahdollista edellyttäen, että tämä toteutetaan ja säännöksiä tulkitaan suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Unionin tuomioistuin on viimeksi mainitussa ratkaisussaan kuitenkin edelleen korostanut tällaisten poikkeusperusteiden suppeaa tulkintaa ja sitä, että toimenpiteiden on ehdottomasti oltava oikeassa suhteessa tarkoitukseen nähden ja ne on toteutettava täysin välttämättömän rajoissa.

Hakemuksen kohteena olevien tietojen saatavuus

Hakemuksen liitteestä ilmenee, että havainnot, joiden osalta hakija on vaatinut saada Elisa Oyj:n teleliittymiä koskevat yhteystiedot, ovat olleet ajalta 19.1.2017–14.3.2017.

Sähköisen viestin ja välitystietojen käsittelystä säädetään tietoyhteiskuntakaaren 17 luvussa. Luvun 137 §:n 1 momentin mukaan sähköisten viestien ja välitystietojen käsittely on sallittua ainoastaan käsittelyn tarkoituksen vaatimassa laajuudessa eikä sillä saa rajoittaa luottamuksellisen viestin ja yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä. Pykälän 3 momentissa säädetään puolestaan, että käsittelyn jälkeen sähköiset viestit ja välitystiedot on hävitettävä tai välitystiedot tehtävä sellaisiksi, ettei niitä voi yhdistää tilaajaan tai käyttäjään, jollei laissa toisin säädetä.

Markkinaoikeus toteaa, että hakemuksen kohteena olevat tiedot ovat luonteeltaan sellaisia, että ne häviävät ajan kulumisen seurauksena. Käsillä olevassa tilanteessa ei kuitenkaan ole tässä vaiheessa todettavissa, miltä osin hakemuksen kohteena olevat tiedot ovat saatavilla tai onko niitä lainkaan saatavilla. Koska ajan kulumisen vaikuttaa edellä todetuin tavoin hakemuksen kohteeseen ja koska merkityksellinen ajankohta tietoihin kohdistuvan hakemuksen kannalta on tietojen antamista koskevan määräyksen täytäntöönpanon ajankohta, kyseisen määräyksen tarkka ulottuvuus tulee selvitetäväksi vasta määräystä mahdollisesti täytäntöön pantaessa.

Arviointi tietojen luovuttamisen edellytyksistä

Hakemukseen liitetyn valvontaohjelman lokitiedoista muodostetun taulukon perusteella asiassa voidaan katsoa saatetun tässä asiassa riittävän

todennäköiseksi, että kustakin mainitussa liitteessä yksilöidystä IP-osoitteesta on liitteessä yksilöitynä ajankohtana saatettu niin sanotussa BitTorrent-vertaisverkossa yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa. Hakijalla on edellä todetun mukaisesti oikeus esittää kysymyksessä olevaan suojattuun aineistoon perustuvia vaatimuksia. Hakemuksessa ilmoitetun mukaan mainittu yleisön saataviin saattaminen on tapahtunut ilman oikeudenhaltijan suostumusta.

Markkinaoikeus voi tekijänoikeuslain 60 a §:n nojalla määrätä kysymyksessä olevan viestinnän välittäjän luovuttamaan yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, josta tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatetaan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman oikeudenhaltijan suostumusta. Kyseisellä merkittävyyskynnyksellä on pyritty kohdistamaan menettelyt riittävän moitittaviin, tietyn vakavuusasteen ylittäviin tekoihin. Pykälää sovellettaessa on erityisesti oikeudenloukkauksen merkittävyyttä arvioitaessa kysymys yhtäältä oikeudenhaltijan omaisuudensuojan ja sen toteuttamiseen liittyvien oikeussuojakeinojen käytettävyyden sekä toisaalta hakemuksessa tarkoitettujen IP-osoitteita vastaavien teleliittymien haltijoiden henkilötietojen sekä viestintää koskevien tietojen luottamuksellisuuden ja siten yksityiselämän suojan välisestä punninnasta. Merkittävässä määrin -kriteerin täyttymistä tulee arvioida kunkin teleliittymän ja tässä tapauksessa IP-osoitetta koskevan havainnon osalta erikseen ottaen arvioinnissa huomioon sekä oikeudenhaltijan että kunkin teleliittymän haltijan edellä mainitut intressit.

Asiassa on näin ollen vielä arvioitava, onko tekijänoikeudella suojatun aineiston saataviin saattamista katsottava asiassa esitetyn selvityksen perusteella tapahtuneen kustakin teleliittymästä eli tässä tapauksessa kustakin tietyllä ajanhetkellä yksilöidystä IP-osoitteesta tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin.

BitTorrent-tekniikalla tapahtuvasta oikeudettomasta teosten ja niiden osien jakamisesta oikeudenhaltijalle aiheutuvan haitan kannalta on sinänsä merkityksellistä, kuinka suuri joukko henkilöitä menettelyyn osallistuu ja näin ollen kuinka suuren henkilöjoukon saataviin teos vertaisverkon avulla saatetaan. Hakijan esittämät parven suuruutta koskevat tiedot eivät kuitenkaan sellaisenaan osoita, mikä merkitys jostakin yksittäisestä teleliittymästä saataviin saatetulla teoksen osalla on tosiasiallisesti muiden käyttäjien toimintaan. Sama koskee niin sanottua kokonaisyleisöä eli samaa teosta rinnakkaisissa parvissa kysymyksessä olevan vuorokauden aikana havaittujen käyttäjien IP-osoitteiden lukumäärää.

Markkinaoikeuden 12.6.2017 antaman ratkaisun numero 333/17 jälkeen hakija on esittänyt selvitystä kunkin teleliittymää koskevan havainnon osalta myös ladattujen koepalojen lukumäärästä, tarkastettujen hakijan teosten määrästä, kaikkien hakijan teosten koepalojen määrästä ja siitä, kuinka monta tiedostoa asiakasohjelma on ilmoittanut saattavansa yleisön

saataviin sekä niiden vuorokausien lukumäärästä, jolloin tekijänoikeutta loukkaavia tiedostoja on saatettu yleisön saataviin.

Markkinaoikeus toteaa olevan selvää, että kaksi viimeksi mainittua ovat sisältäneet tietoja myös muihin kuin hakijaan kohdistuvista loukkauksista. Kyseisiltä osin hakijalla ei ole ensinnäkään asiavaltuutta ja toiseksi tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaisesti tekijällä tai hänen edustajallaan on mahdollisuus saada tietoja vain sellaisesta teleliittymästä, josta tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatetaan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijän suostumusta. Kun esitetyn selvityksen perusteella ei ole todettavissa, miltä osin selvitys koskee hakijan oikeuksia, mainituista tiedoista ei ole tehtävissä päätelmiä yleisön saataville saattamisen merkittävydestä nimenomaan hakijan oikeuksien suojan kannalta.

Sarakkeen ”Tarkastetut teokset” määrät ovat paikoin ylittäneet hakemuksen kohteena olevien teosten lukumäärän. Selvää on, että tarkastettuja teoksia ja kaikkia koepaloja koskevissa määrissä on otettu huomioon myös muita kuin hakemuksen kohteena olevia hakijan teoksia. Näistä muista teoksista ja niihin liittyvästä yleisön saataviin saattamisesta ei ole kuitenkaan esitetty mitään selvitystä. Tässä tilanteessa myöskään kyseisiltä osin hakemuksen perusteella ei ole tehtävissä ratkaisevia päätelmiä tekijänoikeuslain 60 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytymisestä.

Hakemuksen täydennyksessä ilmoitettujen 92 IP-osoitteen osalta havaittujen ladattujen teoksen koepalojen määrä on vaihdellut välillä 1–40. Yhdessä havainnossa koepalojen määrä on ollut 40, 19 havainnossa 10–38 ja 72 havainnossa se on ollut 1–9.

Asiassa esitetyn perusteella teoksen koepaloja on ladattu yhtäältä passiivisesti odottamalla teleliittymästä tapahtuvaa yhteydenottoa ja toisaalta aktiivisesti NARS-valvontaohjelmistolla teleliittymään yhteyttä ottamalla. Etenkin viimeksi mainitussa tapauksessa valvontaohjelmaan on voitu lähtökohtaisesti itse määrittää, kuinka usein se pyrkii ottamaan yhteyttä teleliittymään, eikä asiassa ole esitetty selvitystä siitä, kuinka koepalojen määrä on jakautunut kyseisten seurantatapojen kesken. Esitetystä selvityksestä ei myöskään käy ilmi, kuinka usein tai millä aikavälillä liitteessä todetun yksittäisen teoksen koepaloja on ladattu. Markkinaoikeus katsoo, että tässä tilanteessa kyseisten koepalojen määrästä ei ole sellaisenaan pääteltävissä, kuinka toistuvaa tai pitkäkestoista teleliittymästä tapahtunut yleisön saataviin saattaminen on ollut.

Markkinaoikeus toteaa, että ainoastaan yhden IP-osoitteen osalta koepalojen määrä on ollut 40, eikä senkään osalta hakijan esittämää näyttöä yleisön saataviin tekijänoikeudella suojatun aineiston määrän merkittävydestä voida pitää riittävänä ottaen huomioon myös markkinaoikeuden vastaavankaltaisessa asiassa antama päätös numero

166/18, ja mainitussa ratkaisussa tekijänoikeuslain 60 a §:ssä tarkoitetun määräyksen antamiseksi edellytetyn selvityksen sisältö.

Edellä todetuilla perusteilla sekä esitetyn selvityksen rajoitukset ja puutteellisuudet huomioon ottaen markkinaoikeus katsoo, ottaen huomioon myös käsillä olevien teosten luonteen ja kohdeyleisön laajuuden, että hakija ei ole esittänyt riittävää selvitystä tekijänoikeuslain 60 a §:ssä tarkoitetun määräyksen antamiseksi.

Markkinaoikeus katsoo edellä mainituilla perusteilla, että hakemuksen kohteena olevista teleliittymistä ei ole osoitettu saatetun tekijänoikeuksien kannalta tekijänoikeuslain 60 a §:ssä tarkoitetulla tavalla merkittävässä määrin yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijänoikeuksien haltijan suostumusta. Hakemus on siten hylättävä.

Asiaan osallisen vaatimus täytäntöönpanokulujen korvausvelvollisuuden vahvistamisesta

Elisa Oyj on vaatinut, että markkinaoikeus vahvistaa hakijan yleisen velvollisuuden korvata sille luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta aiheutuvat kulut tiettyjen vähimmäisveloitusten mukaisesti.

Markkinaoikeus toteaa, että tekijänoikeuslain 60 a §:n 3 momentin nojalla välittäjänä toimivalle palveluntarjoajalle on korvattava tietojen luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta aiheutuneet kulut sekä mahdollinen vahinko. Yhteystietojen luovuttamismääräystä koskevan hakemusasian yhteydessä ei kuitenkaan ole mahdollista vahvistaa yleistä korvausvelvollisuutta. Elisa Oyj:n vahvistusvaatimus on siten hylättävä.

Oikeudenkäynti- ja asianosaiskulujen korvaaminen

Kuten korkeimman oikeuden ennakkopäätöksestä KKO 2017:85 (kohta 11) ilmenee, tässä tekijänoikeuslain 60 a §:ään perustuvassa hakemusasiassa on kysymys oikeudenkäymiskaaren 21 luvussa tarkoitetulla tavalla asiasta, jossa sovinto ei ole sallittu.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 2 §:n mukaan asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu, asianosaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluistaan, jollei ole erityistä syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan osaksi tai kokonaan vastapuolensa oikeudenkäyntikulut. Pykälän esitöiden (HE 107/1998 vp s. 17 ja 18) mukaan säännöksen uudella sanamuodolla selvennetään sitä, että kaikissa asioissa, joissa sovinto ei ole sallittu, asianosaiset pääsäännön mukaan vastaavat kuluistaan itse. Jos asianosaiset ovat eri mieltä jutun lopputuloksesta eli kysymys on riittävä, voi olla perusteltua, että asianosainen velvoitetaan osaksi tai kokonaan korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut.

Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksestä KKO 2005:41 (kohta 5) ilmenee, ettei ole perusteltua, että vielä yksin se, että asianosaiset ovat eri mieltä asian lopputuloksesta, johtaisi kulujen korvausvelvollisuuteen.

Tällöinkin sitä, onko olemassa erityistä syytä kulujen korvaamiselle, on arvioitava sen nojalla, millaiset perusteet asianosaisilla on ollut asian riitauttamiseen ja miten asia noihin asianosaisten esiintuomiin perusteisiin nähden on ratkaistu. Vastaava on lausuttu myös korkeimman oikeuden ratkaisuisissa KKO 2010:61 (kohta 7) ja KKO 2014:96 (kohdat 6 ja 11).

Turvaamistoimesta ja kulujen korvaamisesta on lisäksi säädetty oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 10 ja 11 §:ssä. Mainitun luvun 10 §:n mukaan turvaamistoimen täytäntöönpanosta aiheutuvista kuluista vastaa ensisijaisesti turvaamistoimen hakija. Pääasian käsittelyn yhteydessä ratkaistaan asianosaisen vaatimuksesta se, kenen korvattavaksi lopullisesti jäävät turvaamistoimen hakemisesta ja täytäntöönpanosta aiheutuneet kulut. Mainitun luvun 11 §:n mukaan hakijan, joka on tarpeettomasti hankkinut turvaamistoimen, on korvattava vastapuolelle turvaamistoimesta ja sen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko ja asiassa aiheutuneet kulut.

Elisa Oyj on esittänyt vaatimustensa perusteeksi 18.9.2017 päivätyn kuluerittelyn sekä asianajotoimiston 3.7.2017 päivätyn laskun ja erittelyn toimenpiteistä ajalta 18.5.2017–29.5.2017. Asiassa ei ole esitetty selvitystä siitä, että Elisa Oyj:lle olisi aiheutunut oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 11 §:ssä tarkoitettua vahinkoa tai kuluja. Vaaditut kulut ovat sen sijaan pääasian yhteydessä ratkaistavia turvaamistoimen hakemisesta aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja.

Hakija on toimittanut turvaamistoimen määräämistä koskevan hakemuksen markkinaoikeudelle 15.5.2017. Markkinaoikeus on 3.7.2017 antamallaan päätöksellä numero 453/17 hyväksynyt hakijan turvaamistoimihakemuksen osittain mutta hylännyt vaatimuksen vakuuden asettamisvelvollisuudesta vapauttamisesta. Hakijan mukaan ulosottovirasto on hakijaa koskeneen turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanon osalta päättänyt, että yhden päätöksen täytäntöönpano edellyttää, että hakija asettaa 50.000 euron määräisen vakuuden.

Markkinaoikeus toteaa, että markkinaoikeus on sen jälkeen, kun hakija on tehnyt hakemuksen markkinaoikeuteen pääasian ja turvaamistoimen määräämisen osalta, 12.6.2017 antamallaan päätöksellä numero 333/17 arvioinut aiemmasta käytännöstä poikkeavalla tavalla tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaisen merkittävyyskynnyksen ylittymistä. Ulottottoviranomainen on edellä mainitun päätöksen ja turvaamistoimipäätöksen antamisen jälkeen määrittänyt vakuuden suuruuden. Näissä olosuhteissa hakemusten vireille tulon aikaan vallinnut oikeustila on katsottava kesäkuussa 2017 muuttuneen hakijan vaikutuspiirin ulkopuolella olleista syistä johtuen.

Edellä todettu huomioon ottaen markkinaoikeus katsoo, ettei asiassa ole ilmennyt oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja erityisiä syitä sille, että hakija tulisi velvoittaa korvaamaan Elisa Oyj:n vaatimia oikeudenkäynti- ja asianosaiskuluja. Elisa Oyj:n vaatimus on näin ollen hylättävä.

Turvaamistoimen peruuttaminen

Syytä, jonka vuoksi turvaamistoimesta on päätetty, ei enää ole, joten turvaamistoimi on määrättävä peruutettavaksi.

Päätöslauselma

Markkinaoikeus hylkää hakemuksen.

Markkinaoikeus hylkää Elisa Oyj:n vaatimukset täytäntöönpanokulujen korvaamisvelvollisuuden vahvistamisesta ja asianosais- ja oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Markkinaoikeus määrää 3.7.2017 antamallaan päätöksellä numero 453/17 määräämänsä turvaamistoimen peruutettavaksi.

MUUTOKSENHAKU

Tähän ratkaisuun saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla vain, jos korkein oikeus niillä erityisillä perusteilla, jotka ilmenevät oheisesta valitusosoituksesta, myöntää valitusluvan.

Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen päättyy 23.7.2018.

Markkinaoikeustuomari

Reima Jussila

JAKELU

M.I.C.M. Mircom International Content Management & Consulting Limited; hakemusmaksu 250 euroa
Elisa Oyj; maksutta

VALITUSOSOITUS

Markkinaoikeuden ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Valituslupa voidaan myöntää ainoastaan

- jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman oikeuden ratkaistavaksi, tai
- jos siihen on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen sellaisen oikeudenkäynti- tai muun virheen takia, jonka perusteella ratkaisu olisi purettava tai poistettava, tai
- jos valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen

Korkeimmalle oikeudelle osoitettu muutoksenhakukirjelmä, joka sisältää valituslupahakemuksen ja valituksen, on toimitettava markkinaoikeuteen **60 päivän** kuluessa siitä päivästä, jona markkinaoikeuden ratkaisu annettiin.

Muutoksenhakukirjelmän toimittaminen

Muutoksenhakukirjelmä voidaan toimittaa **markkinaoikeuteen** henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, faksilla tai sähköpostilla. Muutoksenhakukirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen tuomioistuimen aukioloajan päättymistä. Aukiolo päättyy kello 16.15.

Markkinaoikeuden osoite:

Radanrakentajantie 5
00520 Helsinki
Faksi 029 564 3314
Sähköposti markkinaoikeus@oikeus.fi

Muutoksenhakukirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Valituslupahakemuksessa on mainittava

- markkinaoikeuden ratkaisu, johon haetaan muutosta
- se peruste, jolla valituslupaa haetaan
- syyt, joiden nojalla muutoksenhakija katsoo, että valitusluvan myöntämiseen on laissa tarkoitettu valitusluvan myöntämisen peruste.

Valituksessa on ilmoitettava

- miltä kohdin markkinaoikeuden ratkaisuun haetaan muutosta
- mitä muutoksia markkinaoikeuden ratkaisuun vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Muutoksenhakukirjelmässä on lisäksi mainittava

- hakijan nimi ja kotikunta
- hakijan tai hänen asiamiehensä yhteystiedot, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset hakijalle voidaan toimittaa.

Mikäli edellä mainituissa yhteystiedoissa tapahtuu muutoksia, uudet yhteystiedot on toimitettava kirjallisesti korkeimman oikeuden kirjaamoon.

Muutoksenhakukirjelmä on hakijan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Kirjelmän laatijan on samalla ilmoitettava nimensä ja kotikuntansa.

Muutoksenhakukirjelmän liitteet

Muutoksenhakukirjelmään on liitettävä

- markkinaoikeuden ratkaisu alkuperäisenä tai jäljennöksenä,
- ne asiakirjat, joista ilmeneviin seikkoihin hakija viittaa perusteinaan,
- asiamiehen valtakirja, jollei asiamies ole asianajaja tai julkinen oikeusavustaja taikka luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja.

Muutoksenhakija ei saa vedota muihin seikkoihin ja todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty markkinaoikeudessa, paitsi milloin hakija saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen markkinaoikeudessa tai että hänellä muuten on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

Jos hakija haluaa esittää muutoksenhakemuksensa tueksi uusia todisteita, hänen on ne ilmoitettava ja lisäksi mainittava, mitkä seikat hän tahtoo näyttää toteen ja mistä syystä todistetta ei ole aiemmin esitetty.

Maksut

Muutoksenhakuasian käsittelystä korkeimmassa oikeudessa peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin laissa tarkemmin säädetään.